

Saradnja sa Haškim tribunalom

Rasim Ljajić

LEX FORUM: Gospodine Ljajiću, kako dobrovoljne predaje i uspešna saradnja sa Haškim tribunalom utiču na međunarodnu poziciju SCG?

RASIM LJAJIĆ: Dobrovoljne predaje i uspešna saradnja sa Haškim tribunalom nesumnjivo pozitivno utiču na poziciju SCG, što se najbolje može videti na primeru Studije o izvodljivosti Evropske Unije. Kao što je poznato, značajan napredak u saradnji sa Haškim tribunalom bio je ključni uslov koji je SCG trebalo da ispuni da bi dobila pozitivnu studiju i kada je taj uslov ispunjen rezultat je bila pozitivna Studija.

Studija o izvodljivosti je, međutim, samo prvi korak i za dalji napredak u evroatlantskim integracijama neophodno je dalje unapređenje saradnje, odnosno postizanje pune saradnje, jer je to uslov od koga međunarodna zajednica neće odustati. To se najbolje vidi na primeru Hrvatske i otpočinjanja pregovora sa Evropskom Unijom, koji su odloženi zbog toga što je Ante Gotovina još na slobodi.

LEX FORUM: Da li tajne optužnice stvaraju probleme u saradnji sa Haškim tribunalom ?

RASIM LJAJIĆ: Tajne (zatvorene) optužnice, sa pravne tačke gledišta, nisu najsrećnija kategorija, ali one, do sada, nama nisu stvarale probleme u saradnji. Primeri za to su generali Perišić, Gvero i Milić, koji su, odmah po objavljivanju optužnica protiv njih, odlučili da se dobrovoljno predaju. Po našim saznanjima, međutim, optužnica više neće biti, ni otvorenih ni zatvorenih, s obzirom da je

Tužilaštvo Tribunala, u skladu sa završnom strategijom, završilo sa podizanjem optužnica.

LEX FORUM: Koji su najveći problemi u sadašnjoj saradnji sa Haškim tribunalom ?

RASIM LJAJIĆ: Najvažnije pitanje u saradnji sa Haškim tribunalom koje je i dalje otvoreno je pitanje optuženih koji se i dalje nalazi na slobodi. SCG, međutim, na tom polju preduzima sve raspoložive i mere i nadamo se da ćemo u skorije vreme imati i konkretne rezultate. Najveći problem u ovom trenutku predstavlja da utvrdimo da li se preostali optuženi nalaze na teritoriji SCG ili ne.

Što se ostalih vidova saradnje tiče, oslobađanja svedoka od dužnosti čuvanja tajne i dostavljanja dokumentacije, tu nema nikakvih problema i taj deo saradnje odvija se redovnim tokom.

LEX FORUM: Kako ocenjujete perspektive dalje saradnje sa Haškim tribunalom ?

RASIM LJAJIĆ: Očekujem da se saradnja i dalje unapređuje sve dok se ne postigne puna saradnja i ovo pitanje konačno zatvori za SCG. Takođe, očekujem i da Tribunal učini neke pozitivne korake prema SCG i, u tom smislu, smatram da bi ustupanje suđenja protiv Vukovarske trojke, ali i nekih drugih optuženih bilo veoma značajno za dalje unapređenje saradnje, kao i poboljšanje opšte slike koja u javnom mnjenju postoji o Haškim tribunalom. ■

O AUTORU

Rasim Ljajić je ministar za ljudska i manjinska prava Saveta ministara Državne zajednice Srbije i Crne Gore.

Rođen 1964. godine u Novom Pazaru. Medicinski fakultet završio u Sarajevu. Služi se engleskim i ruskim jezikom. Oženjen, otac je dvoje dece.

E-mail office@humanrights.gov.yu

RADNI PAPIR KOMISIJE
Izveštaj o spremnosti Srbije i Crne Gore za
pregovore o zaključivanju Sporazuma o stabilizaciji
i pridruživanju sa Evropskom unijom
- STUDIJA IZVODLJIVOSTI -
 Neautorizovani prevod, Brisel, 12.04.2005. godine,
 SEC (2005) 478 final
 (izvod)

ZAKON O SARADNJI SRBIJE I CRNE GORE SA
MEĐUNARODNIM TRIBUNALOM ZA KRIVIČNO
GONJENJE LICA ODGOVORNIH ZA TEŠKA
KRŠENJA MEĐUNARODNOG HUMANITARNOG
PRAVA POČINJENA NA TERITORIJ BIVŠE
JUGOSLAVIJE OD 1991. GODINE
 "SISRJ", br. 18/2002, "SISCG", br. 16/2003
 (izvod)

(...)

1.1.5. Odnosi sa međunarodnom zajednicom

(...)

Saradnja sa **Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju** je međunarodna obaveza Srbije i Crne Gore kao članice UN i kao potpisnika Dejtonskog/Pariskog sporazuma. To je takođe obaveza preuzeta po pristupanju Savetu Evrope, kao i sastavni deo političkih uslova EU u okviru Procesu stabilizacije i pridruživanja. Saradnja sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju je međunarodna obaveza cele Srbije i Crne Gore, a time i Republike Crne Gore.

Izveštaj dostavljen Savetu bezbednosti UN u novembru 2004. godine od strane Glavnog tužioca Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju beleži da, dok je napredak ostvaren u pogledu prihvatanja izuzeća svedoka i pristup dokumentima, vlasti nisu pokazale konkretnu spremnost da sarađuju kada je reč o izručivanja optuženih lica.

Od tada, Nacionalni savet za saradnju sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju, na čijem čelu je Ministar za ljudska i manjinska prava, je nastavio da donosi važne odluke koje se tiču izuzeća svedoka i pristupa dokumentima, ispunjavanja zaostalih zahteva Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju. Međutim, primena odluka Saveta je ponekad ometana od strane lica iz uprave i vojske koja poseduju dokumenta, ali su nevoljna da sarađuju sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju.

Što se tiče optuženih lica, u toku prethodnih meseci se značajan broj njih dobrovoljno predao, nakon čega su prebačeni u Hag. Međutim, veliki broj optuženih lica je još uvek na slobodi, uključujući Ratka Mladića i Radovana Karadžića, koji se moraju izvesti pred lice pravde. U vezi sa navedenim, vlasti moraju preduzeti akcije.

Savet ministara državne zajednice je u martu 2005. godine usvojio Nacrt zakona o zamrzavanju imovine lica optuženih pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju. U međuvremenu, sudovi u Srbiji su izdali naredbu za zamrzavanje ove imovine.

Domaći sudovi su spremni na saradnju i rade dobar posao kada je reč o nekim slučajevima manjih razmera, posebno slučaju Ovčara. Neke mere su takođe preduzete kako bi se poboljšali njihovi organizacioni i infrastrukturni kapaciteti. Pravni amandmani su podneti da bi se raspravilo pitanje komandne odgovornosti. Međutim, ukupna politička klima je takva da ne postoji garancija da bi bilo koje suđenje za ratne zločine većih razmera moglo biti vođeno na fer i transparentan način.

(...)

Član 1.

(1) Ovim zakonom uređuje se saradnja Srbije i Crne Gore sa Međunarodnim tribunalom za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (u daljem tekstu: Međunarodni krivični tribunal) i izvršenje obaveza koje za Srbiju i Crnu Goru proizlaze iz Rezolucije Saveta bezbednosti br. 827 (1993) i Statuta Međunarodnog krivičnog tribunala, na osnovu kojeg će nadležni organi republika članica odlučivati o ustupanju krivičnog postupka i predaji optuženih ovom tribunalu.

(2) Srbija i Crna Gora će poštovati i sprovoditi sudske odluke Međunarodnog krivičnog tribunala i ukazivati pravnu pomoć njegovim istražnim i sudskim organima.

Član 2.

(1) Međunarodni krivični tribunal je sud obrazovan od strane Saveta bezbednosti Organizacije ujedinjenih nacija, te se u saradnji Savezne Republike Jugoslavije sa tim tribunalom ne primenjuju opšta pravila i propisi koji regulišu saradnju sa stranim državama u oblasti pravosuđa.

(2) Odredbe Statuta Međunarodnog krivičnog tribunala su opšteprihvaćena pravila Međunarodnog prava.

Član 3.

(1) Zahtevi za saradnju ili izvršenje pojedinih odluka Međunarodnog krivičnog tribunala dostavljaju se Ministarstvu spoljnih poslova.

(2) Nakon što utvrdi formalnu valjanost zahteva, Ministarstvo spoljnih poslova će ga dostaviti nadležnom organu radi postupanja predviđenog ovim zakonom.

(3) Saradnja sa Međunarodnim krivičnim tribunalom odvija se na srpskom jeziku ili na jednom od jezika Međunarodnog krivičnog tribunala, uz prevod na srpski jezik.

Član 4.

(1) Zahtev za saradnju ili izvršenje odluka Međunarodnog krivičnog tribunala usvojiće se ako je zasnovan na odredbama Statuta i Pravila o postupku i dokazima Međunarodnog krivičnog suda.

(2) Ako nadležni organ proceni da bi određeni postupak saradnje mogao da ugrozi suverenitet ili interes bezbednosti državne zajednice, o tome će obavestiti Savet ministara, odnosno vladu države članice.

(3) Ako Savet ministara ili vlada države članice oceni da bi ispunjenje zahteva ugrozilo suverenitet ili interese bezbednosti državne zajednice, naložiće Ministarstvu spoljnih poslova, odnosno ministarstvu nadležnom za poslove pravde države članice da o tome obavesti Međunarodni krivični tribunal i uloži prigovor prema Pravilima o postupku i dokazima.

(...)

Dobrovoljna predaja kao oblik saradnje sa Međunarodnim krivičnim sudom

Zoran Stojković

Na zahtev Generalne skupštine Ujedinjenih nacija (UN), Međunarodna pravna komisija je tokom davne 1950. godine proučavala mogućnost za osnivanje međunarodnog suda za suđenje za ratne zločine i neka druga krivična dela. Komisija je tada zaključila da je osnivanje međunarodnog krivičnog suda i moguće i poželjno.

Generalna skupština UN je 12. decembra 1950. osnovala Specijalni komitet sastavljen od 17 članova sa zadatkom da pripremi nacrt jedne ili više konvencija i predloga osnivačkog akta i statuta međunarodnog krivičnog suda. Komitet se sastao u avgustu 1951. i pripremio nacrt statuta. Nadležnost suda bila bi suđenje za krivična dela utvrđena međunarodnim pravom koja su ili utvrđena u konvencijama ili u posebnim sporazumima zaključenim između država članica statuta. Prema nacrtu, sud bi primenjivao međunarodno krivično pravo i, pod posebnim uslovima, nacionalno pravo optuženih. Nacrt je dostavljen vladama država članica na razmatranje. Samo neznatan broj vlada dao je svoje komentare o nacrtu statuta i pored urgencija koje je, u međuvremenu, učinila Generalna skupština. Debata koja je posle toga usledila pokazala je velike razlike u stavovima ne samo o sadržini statuta već i o osnovnom pitanju da li bi Generalna skupština trebalo da preduzme korake za osnivanje jednog međunarodnog krivičnog suda kao stalnog tela.

Generalna skupština je zatim odlučila da osnuje novi komitet, koji se sastao u leto 1953. Taj komitet je zaključio da bi najbolji metod za osnivanje međunarodnog krivičnog suda bio putem konvencije pripremljene na diplomatskoj konferenciji koja bi bila sazvana od strane UN. Sud bi bio osnovan ukoliko određeni broj država prihvati konvenciju i

ratifikuje je. Komitet je podneo izveštaj Generalnoj skupštini za njeno zasedanje u 1954. godini. Od tada je pitanje osnivanja međunarodnog krivičnog suda odlagano sve do diplomatske konferencije koja je održana u Rimu 17. jula 1998. godine, kada je usvojen Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda. Statut je Savezna skupština potvrdila Zakonom koji je donet 2. jula 2001. godine. ("Službeni list SRJ", dodatak Međunarodni ugovori, br. 5/2001.) Tim statutom je, najzad, posle gotovo pet decenija osnovan, kao stalno sudsko telo, Međunarodni krivični sud koji je nadležan za vođenje krivičnog postupka protiv lica za koja postoji osnovana sumnja da su počinila najteža krivična dela od međunarodnog značaja (genocid, zločin protiv čovečnosti i ratni zločini).

U međuvremenu, Rezolucijom Saveta bezbednosti broj 808/1993 od 22. februara 1993. godine, a na osnovu člana 29. i Glave VII Povelje UN, osnovan je MKT čija je nadležnost krivično gonjenje lica odgovornih za ozbiljna kršenja međunarodnog humanitarnog prava izvršena na teritoriji prethodne Jugoslavije 1991. godine (tačka 1. Rezolucije). Tačkom 2. Rezolucije generalnom sekretaru je naloženo da u roku od 60 dana Savetu podnese izveštaj u kome će dati konkretne predloge za efikasno i brzo sprovođenje odluke o osnivanju MKT. Razmatrajući taj izveštaj, Savet bezbednosti je doneo Rezoluciju 827/93 od 25. maja 1993, kojom je odlučio da ustanovi MKT i usvoji Statut MKT (tačka 2).

Tačkom 4. te rezolucije Savet bezbednosti je utvrdio obavezu svih država da u potpunosti sarađuju sa MKT i njegovim organima u skladu sa Statutom MKT i da će, u vezi s tim, sve države preduzeti mere potrebne po domaćem pravu da u svoj pravni

sistem uvedu odredbe ove rezolucije i Statuta, uključujući obaveze države da se potčine zahtevima za pomoć ili nalogima podnesenim od Sudskog odeljenja, prema članu 29. Statuta. Tom odredbom Statuta utvrđuje se da države moraju sarađivati sa MKT u istrazi i krivičnom gonjenju optuženih osoba (stav 1) i da moraju, bez nepotrebnog odlaganja, udovoljiti svakom zahtevu za pomoć ili nalogu koji je izdalo Pretresno veće a koji se odnosi na identifikovanje i pronalaženje osoba, uzimanje iskaza i dostavljanje dokaza, uručenje dokumenata, hapšenje osoba i predaju ili transfer optuženika pred MKT.

Na osnovu člana 15. Statuta, sudije MKT su 11. februara 1994. donele Pravilnik o postupku i dokazima, koji je menjan i dopunjavan 28 puta, prema čijem pravilu 7 bis u slučaju da neka država nije ispoštovala svoju obavezu iz člana 29. Statuta, Pretresno veće ili sudija, kao i tužilac, mogu informisati predsednika MKT, koji će o tome obavestiti Savet bezbednosti.

U sprovođenju tačke 4. Rezolucije Saveta bezbednosti br. 827/93 od 25. maja 1993. donet je Zakon o saradnji SRJ sa MKT (Zakon), "Službeni list SRJ", br. 18/2002, "Službeni list SCG", br. 16/2003. Tim zakonom je na precizan način utvrđen postupak izvršavanja svih obaveza, odnosno saradnje sa MKT.

Jedna od naših obaveza, i najteža obaveza, jeste predaja okrivljenih MKT. Postupak predaje je uređen Poglavljem IV Zakona. Ta obaveza je najteža zato što se, u najvećem broju slučajeva, radi o našim državljanima, pri čemu se ljudi izlažu psihičkim i fizičkim patnjama koje, razumljivo, izazivaju hapšenje, pritvor i sam transfer u Hag. Međutim, postupak prinudne predaje može se izbeći tako što će se okrivljeno lice dobrovoljno predati MKT. Ta predaja može da bude potpuno samostalna odluka okrivljenog lica, a do nje se može doći uz odgovarajuću pomoć državnih organa,

najčešće predsednika Vlade Republike Srbije i ministra pravde.

Dobrovoljna predaja MKT za pravnu posledicu ima da za lice koje se dobrovoljno preda Savet ministara i Vlada države članice čiji je okrivljeni državljanin daju neophodne garancije MKT da se to lice brani sa slobode (član 36. Zakona). Zatim, MKT, odnosno njegovo sudsko veće pri odlučivanju o zahtevu optuženog lica za privremeno puštanje na slobodu daje prvo priliku našoj državi da se izjasni o tom zahtevu, a zatim procenjuje sve okolnosti da li će se optuženi pojaviti na suđenju ili neće (Pravilo 65. stav B Pravilnika o postupku i dokazima). Sasvim je jasno da će se Srbija založiti i dati garancije da se lice koje se dobrovoljno predalo privremeno pusti na slobodu, a i Sudsko veće MKT će, razumljivo, pre doći do zaključka da će se optuženi koji se dobrovoljno pojavio pred tim većem pojaviti i na suđenju u slučaju privremenog puštanja na slobodu.

Što se države Srbije tiče, dobrovoljnom predajom izbegava se delikatan, težak i neprijatan akt koji se sastoji u nasilnom lišavanju slobode, pritvoru i predaji MKT okrivljenog lica. Još uvek su nam u svežem sećanju ružne slike "spektakularnog" hapšenja pukovnika Veselina Šljivančanina, koji je putem TV video ceo svet.

Iz svih tih razloga, Vlada Republike Srbije je učinila ogroman napor da se jedan broj optuženih lica dobrovoljno preda MKT i rezultat toga napora je da se, od ukupno 28 lica koja su se dobrovoljno predala MKT, poslednjih godinu dana predalo njih 15.

Ovakav način ispunjavanja obaveza prema MKT pokazao se kao najbolji kako sa aspekta saradnje i ispunjavanja obaveza, tako i sa aspekta ispunjavanja osnovnog cilja zbog koga je MKT i osnovan – suočavanje našeg naroda sa stvarnošću, a što bi se u potpunosti ostvarilo davanjem mogućnosti domaćim sudovima da vode krivične postupke iz nadležnosti MKT.

O AUTORU

Zoran Stojković, ministar pravde u Vladi Republike Srbije. Rođen 1946. godine u Beogradu. Diplomirani pravnik, radio kao sudija Okružnog suda do kraja osamdesetih, kada prelazi u advokaturu.

E-mail : kabinet@mpravde.sr.gov.yu

Haški tribunal, ustupanje slučajeva nacionalnom pravosuđu i vladavina prava

Biljana Kovačević-Vučo

Rezolucija 808 od 22. 2. 1993, kojom je doneta odluka o osnivanju *Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju* (u daljem tekstu: MKSJ) svakako je jedan od najznačajnijih dokumenata u tom kontekstu. Kako protivnici MKSJ, kao argument protiv MKSJ, najčešće ističu njegovu navodnu političnost, nelegalnost i nelegitimnost, i smatraju ga samo ekspozituru velikih sila – posebno svetske imperije SAD – koje su ga osnovale namećući tu odluku Savetu bezbednosti (SB).

Dokumenti koje je SB imao u vidu kada je Rezolucijom 808/93 osnovao MKSJ su:

- Preporuka kopredsedavajućeg Upravnog komiteta Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji za osnivanje takvog međunarodnog suda (S/25221),
- "Izveštaj Istražne komisije Evropske zajednice o postupanju prema muslimanskim ženama u bivšoj Jugoslaviji" (S/25240),
- izveštaj komisije pravnika koji je podnela Francuska (S/25266), izveštaj komisije pravnika koji je podnela Italija (S/25300), te izveštaj koji su dostavili stalni predstavnici Švedske u ime aktuelnog predsedavajućeg Konferencije o evropskoj bezbednosti i saradnji (KEBS) (S/25307).

Ti dokumenti jasno demantuju argumentaciju da je MKSJ politička tvorevina velikih sila, čiji je jedini cilj pravdanje sopstvenog greha. Oni jasno pokazuju da je osnivanje MKSJ rezultat sveobuhvatnog praćenja i analize situacije u bivšoj Jugoslaviji i da je iznuđeno užasnim zločinima koji su se dešavali, ali i nepoverenjem da nacionalna pravosuđa imaju kapacitet da organizuju suđenja za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti.

Konačno, tek na osnovu izveštaja generalnog sekretara UN, Rezolucijom 827 od 25. 5. 1993. godine, osnovan je MKSJ zbog teških kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjenih na području bivše Jugoslavije, i to od 1991. godine. Misija MKSJ je, prema navedenoj rezoluciji, četvorostruka:

- da se dovedu pred lice pravde osobe odgovorne za kršenja međunarodnog humanitarnog prava,
- da se obezbedi pravda žrtvama,
- da se obeshrabri dalje činenje zločina,
- da se spreči revizionizam, da se doprinese ponovnom uspostavljanju mira i da se podstakne pomirenje na području bivše Jugoslavije.

Očigledno je da je MKSJ osnovan kao *ad hoc* tribunal i da gore definisani ciljevi svi zajedno predstavljaju princip vladavine prava koji se može ostvariti tek jačanjem nacionalnog pravosuđa.

Deset godina od osnivanja MKSJ, SB je Rezolucijom 1503 od 28. avgusta 2003 formulisao izlaznu strategiju, odnosno plan okončanja rada MKSJ, koji, između ostalog, predviđa da sve istrage budu završene do kraja 2004. godine, svi prvostepeni postupci do kraja 2008. godine, a kompletan rad Suda do 2010. godine. Strategija okončanja rada predviđa i da će se MKSJ koncentrisati na suđenje najvišim vođama koji se sumnjiče da su najviše odgovorni, dok će se suđenja onima koji su manje odgovorni prebaciti na nacionalne sudove, uz jačanje kapaciteta nacionalnih sudova da mogu da sude za te najteže zločine, što je od ključne važnosti i za funkcionisanje pravne države.

Rezolucijom 1534, od 26. marta 2004, uz konstataciju da strategija okončanja ne ide po predviđenom planu, SB poziva tužioce MKSJ da izvrše uvid u sve nerešene

predmete i utvrde koji predmeti se mogu ustupiti nacionalnim sudovima, kao i da se svaka nova optužnica usredotoči na najviše rukovodioce za koje se pretpostavlja da snose najveću odgovornost iz nadležnosti MKSJ. Osim navedenog, od MKSJ se zahteva do 31. maja 2004, a posle toga svakih šest meseci, predsednik Suda i tužilac dostave Savetu bezbednosti procene strategije okončanja i koje su mere preduzete u tom smislu, s tim što se posebno naglašava preduzimanje mera u pogledu pomenutog ustupanja predmeta nacionalnim sudovima.

Navedenom rezolucijom se ponovo naglašava i podseća da je jačanje nacionalnog pravosuđa ne samo važno za strategiju okončanja MKSJ nego pre svega je od suštinske važnosti za vladavinu prava.

Očigledno je da strategija okončanja rada MKSJ ne može biti realizovana bez jačanja nacionalnog pravosuđa, a time i vladavine prava i obrnuto. Da je u nacionalnim državama postojao princip vladavine prava, da su nacionalna pravosuđa bila nezavisna i da su imala kapacitet da sude za najteže zločine, MKSJ ne bi ni bio osnovan, jer je taj *ad hoc* tribunal posledica, a ne uzrok zločina koji su počinjeni na teritoriji bivše Jugoslavije, posledica nepostojanja nezavisnog pravosuđa i nepoštovanja principa vladavine prava.

Otuda prebacivanje predmeta MKSJ na nacionalne sudove ne predstavlja samo određenu vrstu političkog priznanja i znak stabilnosti u regionu nego i prebacivanje odgovornosti nacionalnom pravosuđu, ali i obavezu da se u nacionalno zakonodavstvo uvede čitav niz pravnih mera i instituta. Jedan od preduzetih koraka je, svakako, uvođenje specijalnog tužioca i specijalnog suda za ratne zločine, zbog čega će se nacionalnom pravosuđu, a u okviru strategije okončanja rada MKSJ, prepustiti određeni slučajevi srednjeg i nižeg ranga.

Iako je ovo pitanje do te mere politizovano, ustupanje određenih slučajeva nacionalnom pravosuđu najmanje je političko i veoma precizno je određeno ne samo strategijom okončanja rada MKSJ nego i pravilom 11 bis, koje je poslednji put izmenjeno 17. juna 2004. Po pravilu 11 bis, da bi se jedan slučaj ustupio potrebno je da je optužnica potvrđena, što znači da može da se ustupa i zapečaćena ili tajna optužnica. Ako postoji potvrđena optužnica, predsednik

suda može imenovati pretresno veće koje će predmet proslediti vlastima:

- države na kojoj je krivično delo izvršeno (spekulacije oko Šljivančanina i dr. jer se Ovčara nalazi na teritoriji Hrvatske), ili
- države u kojoj je optuženi uhapšen, ili
- države koja je nadležna za takav predmet, a voljna je i adekvatno pripremljena da ga preuzme.

Sve ovo pod uslovom da je MKSJ ubeđen da će suđenje biti pravično i da optuženom neće biti izrečena smrtna kazna, s tim što mora da se vodi računa o težini krivičnih dela, ali i nivou odgovornosti i položaju optuženog (mora da bude ili srednjeg ili nižeg ranga).

Kada su ispunjeni ti uslovi, veće MKSJ može da da nalog za ustupanje predmeta, koji nameće određene obaveze i državi kojoj se predmet ustupa, ali i tužiocu i MKSJ. Tako je tužilac, između ostalog, obavezan da vlastima države kojoj je predmet ustupljen preda svu dokumentaciju uz optužnicu, ali i relevantne informacije. S druge strane, tužilac ima mogućnost da pošalje svoje posmatrače, a pretresno veće može, u svakom trenutku do donošenja presude, da poništi nalog i vrati predmet pred MKSJ, u skladu sa pravilom 10.

Osim tih proceduralnih uslova, koji su definisani i odgovarajućim rezolucijama i Pravilom 11 bis koji se odnose na ustupanje predmeta nižeg i srednjeg nivoa domaćim sudovima, i institut komandne odgovornosti izaziva veliku pažnju ne samo stručne nego i političke javnosti. Naime, dok pitanje komandne odgovornosti ne bude definisano u domaćem krivičnom zakonodavstvu na način koji je saglasan sa Statutom MKSJ, teško je očekivati da će iole ozbiljniji slučaj biti ustupljen nacionalnom pravosuđu. S druge strane, osim retkih izuzetaka, pravnici u Srbiji, posebno profesori Pravnog fakulteta, jednodušni su u oceni da komandna odgovornost, kako je definisana u Statutu MKSJ, ne odgovara zahtevima pravde i da je ona zapravo svedena na objektivnu odgovornost. Pre pristupanja analizi definicije komandne odgovornosti po Statutu MKSJ, autor ovog teksta iznosi mišljenje da bez širokog određenja pojma komandne odgovornosti, upravo kako je ona definisana u Statutu, nijedan slučaj ne treba ustupiti nacionalnom pravosuđu jer bi se ustupanjem rizikovalo da za najteže zločine odgovaraju samo neposredni izvršioци, a ne i oni koji su

podsticali, naređivali i kreirali sistem u kojem je izvršavanje ratnih zločina bilo moguće, dozvoljeno i poželjno.

Statut MKSJ u članu 7 definiše da će se goniti samo osobe koje su individualno krivično odgovorne (za razliku od Nirnberškog i Tokijskog suda, P.A.) i da su, u tom smislu, odgovorni svi oni koji su planirali, podsticali, naređivali ili na drugi način pomagali i podržavali planiranje, pripremu i izvršenje krivičnih dela navedenih u Statutu MKSJ. Službeni položaj ne oslobađa lica odgovornosti, niti je osnov za ublažavanje kazne, a "činjenica da je neko od dela navedenih u članovima 2 do 5 ovog Statuta počinio podređeni ne oslobađa njegovog nadređenog krivične odgovornosti *ako je nadređeni znao ili je bilo razloga da je mogao da zna da se podređeni sprema počiniti takva dela ili da ih je već počinio, a nadređeni nije preduzeo nužne i razumne mere da spreči takva dela ili kazni počinioce.*"

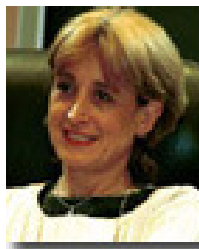
Tako definisana komandna odgovornost ne samo da nije objektivna krivična odgovornost nego, suprotno tome, individualna i subjektivna, koja u potpunosti odgovara zahtevima pravde da kreatori zločina i oni koji su morali da spreče zločine i osude počinioce, a zbog moći koju su posedovali, moraju da odgovaraju. Neposredni izvršioci, u velikom broju slučajeva, bili su samo njihovo slepo oruđe, pa se tako i oni, po istom članu Statuta, mogu i blaže kazniti.

Uvođenjem nužnih promena u procesno i materijalno krivično zakonodavstvo, Srbija će dobiti šansu da pokaže da li je spremna da pred svojim sudovima sudi za najteže zločine, a promenom političkog ambijenta i stava u odnosu na zločin, Srbija će pokazati da li je spremna da živi u sistemu vladavine prava.

O AUTORU

Biljana Kovačević-Vučo, advokat u Beogradu. Ekspert za ljudska prava i krivično pravo. Objavila veći broj stručnih radova iz oblasti prava. Učestvovala na brojnim međunarodnim konferencijama i seminarima. Predsednik je Komiteta pravnika za ljudska prava.

E-mail: yulaw@eunet.yu

Zamrzavanje imovine lica optuženih pred Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju koja se još nalaze u bekstvu

Nataša Đukanović

Zajedničkim stavom EU br. 2004/694/CFSP i Uredbom EU br. 1763/2004 uvedena je obaveza državama članicama EU da, uz određene izuzetke, zamrznu sva finansijska sredstva i druga dobra koja se nalaze u vlasništvu ili državi lica optuženih za ratne zločine koja se nalaze u bekstvu.

Nacionalni savet za saradnju sa Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju je organizaciona jedinica pri Savetu ministara koja obavlja poslove koji se odnose na saradnju sa Međunarodnim tribunalom za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine, a u skladu sa Zakonom o saradnji SRJ sa Međunarodnim tribunalom.

Na sednici održanoj marta 2005. godine, Nacionalni savet je konstatovao da mere koje se odnose na zamrzavanje imovine lica optuženih pred Međunarodnim krivičnim tribunalom koja se još nalaze u bekstvu i koje su usvojene Zajedničkim stavom EU br. 2004/694/CFSP i Uredbom EU BR. 1736/2004 od oktobra 2004. godine, kao i kasnijim povezanim uredbama, predstavljaju međunarodnu obavezu Srbije i Crne Gore i bio je mišljenja da nadležni organi državne zajednice i država članica treba da preuzmu sve mere u skladu sa svojim ovlašćenjima u cilju primene istih ili sličnih restriktivnih mera.

Finansijske transakcije haških optuženika koji su u bekstvu zamrznute su u Srbiji još ranije, odlukom istražnog sudijskog Okružnog suda za ratne

zločine. Postupajući u skladu sa zaključkom Nacionalnog saveta, tužilac za ratne zločine Republike Srbije je, na osnovu čl. 234. Zakonika o krivičnom postupku, podneo predlog istražnom sudiji Veća za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu o zamrzavanju finansijskih sredstava optuženih koji su u bekstvu. Na osnovu tog predloga, istražni sudija doneo je rešenje o zamrzavanju finansijskih sredstava i gotovinskih iznosa novca svih lica koja se nalaze u bekstvu.

Nakon toga, krajem marta 2005. godine, na redovnom zasedanju, Savet ministara je usvojio Predlog zakona o merama prema imovini lica optuženih za ratne zločine pred Međunarodnim tribunalom koja se nalaze u bekstvu i Zakon je uputio Skupštini SCG na usvajanje.

Može se zaključiti da je to jedan zahtev koji je u Evropskoj zajednici potpuno legitiman, zato što ništa što se tiče Haga i odgovornosti za ratne zločine nije neka naša iskazana društvena potreba. Kao što su nove stvari uopšte kod nas haški optuženici za ratne zločine, tako je, znači, i ta mera zamrzavanja imovine nova mera koja zahteva normativno regulisanje. Autor je mišljenja da je zamrzavanje imovine haških optuženika jedna od krajnjih mera koju vlasti mogu primeniti prema haškim beguncima. Ona ujedno predstavlja i poslednju kupovinu vremena u očekivanju međunarodne zajednice da se ispune obaveze prema Haškom tribunalu. Već odavno niko nema strpljenja za one koji se skrivaju, ali je na izmaku razumevanje i za one koji ih traže.

O AUTORU

Nataša Đukanović radi u Kancelariji Srbije i Crne Gore za pridruživanje Evropskoj uniji u Beogradu. Pohađa posle diplomski kurs Visokih evropskih studija na Pravnom fakultetu u Beogradu i polaznik je Diplomatske akademije na Malti.

E-mail : natasadjukanovic@yahoo.com

Antihaški lobi - Pravna sekcija -

Prof. dr Stevan Lilić

U javnom diskursu, eksponenti tzv. **antihaškog lobija** posebno naglašavaju pravne elemente. Međutim, tzv. pravni argumenti antihaškog lobija uopšte **nisu pravno utemeljeni** (već su, po svojoj prirodi, politički i ideološki). Ta prosta činjenica istovremeno potvrđuje da je u osnovi antihaškog lobija jedan **antipravni lobi**.

Pripadnici "**pravne sekcije**" antihaškog lobija kao svoj "krunski pravni argument" protiv Haškog suda najglasnije ističu njegov "**sporni pravni osnov**".

To čini i profesor Čavoški u svojoj knjizi "**Hag protiv pravde**" (1998), u kojoj, između ostalog, posvećuje posebno poglavlje upravo temi "Sporni pravni osnov za obrazovanje Međunarodnog suda u Hagu" (str. 22-28). Tim povodom, profesor Čavoški ističe i sledeće: "A onda je Savet bezbednosti svojom Rezolucijom br. 827 od 23. maja 1993. godine uzeo sebi pravo da obrazuje *ad hoc* sud čija je nadležnost i vremenski i prostorno ograničena – počev od 1. januara 1991, a za teritoriju bivše SFRJ. Kako nikad do sada Savet bezbednosti nije obrazovao ni jedan sud, valjalo je naći **kakav-takav** pravni osnov da ne bi baš ispalo da **sila čini pravo**. Pravni osnov je 'nađen' u širokom tumačenju odredbe u Glavi VII Povelje Ujedinjenih nacija (...)."

Suprotno utisku koji se može steći iz formulacije i argumentacije profesora Čavoškog kada koristi izraze kao što su "kakav-takav pravni osnov" i da "ne bi baš ispalo da sila čini pravo", sa pravnog gledišta činjenice ukazuju na suprotno.

Prvo, to što profesor Čavoški i pristalice antihaškog lobija smatraju da je pravni osnov Haškog suda "sporan" **ne znači da pravnog osnova nema**. Pravni osnov osnivanja Haškog tribunala je Glava VII

Povelje Ujedinjenih nacija. Tu činjenicu profesor Čavoški ne poriče – naprotiv, i **sam kaže** da je pravni osnov "nađen" u Glavi VII Povelje UN. Ono što profesor Čavoški, međutim, radi jeste da "osporava valjanost" tog pravnog osnova. Drugim rečima, profesor Čavoški potvrđuje činjenicu, ali je drugačije kvalifikuje.

Kao što se vidi, profesor **Čavoški nema pravni argument**, već iznosi kvalifikaciju. U pravu je činjenica činjenica, bez obzira na naknadne kvalifikacije. Zbog toga se za njegovu tvrdnju i ne može reći da je pravna tvrdnja. U pravu vrednosna kvalifikacija (u smislu da je pravni osnov "sporan") ne znači da pravnog osnova nema. Dakle, "pravni argument" profesora Čavoškog svodi se na jednu **antipravnu konstrukciju**. Upućeni pravnici znaju da je ovo jedna "litigaciona taktika" iz arsenala advokasko-parničarske tehnike (**tzv. advokatski trik**), koja ima za cilj da zbuni i dezorijentiše, a ne da neki stav brani pravnim argumentima.

Drugo, kada su u pitanju tvrdnje da je Savet bezbednosti doneo Rezoluciju (br. 827) "da ne bi baš ispalo da sila čini pravo", **profesor Čavoški** postupa na nešto drugačiji način. I ovde, u nedostatku pravnih argumenata, profesor Čavoški **jednom jezičkom formulacijom imputira** kako su članice Saveta bezbednosti "verovatno smatrale da sila čini pravo" (pa su zbog toga i donele Rezolucije 827). Prema zamisli profesora Čavoškog, njegova "pravna" argumentacija treba da nas navede na zaključak da članice Saveta bezbednosti postupaju sa stanovišta sile, a ne prava. Po toj "logici" profesora Čavoškog i ostalih pristalica antihaškog lobija, Rezolucija SB UN

br. 827 o osnivanju Haškog suda nije (pravna) odluka, već manifestacija sile.

Kako su članovi antihaškog lobija i profesori Pravnog fakulteta u Beogradu, u medijima je javno postavljeno pitanje: "Da li je **Pravni fakultet** u Beogradu postao **"antihaški bastion"**. Tim povodom profesor **Oliver Antić**, bivši dekan ovog fakulteta i istaknuti predstavnik antihaškog pravnog lobija, rekao je (vidi: www.b92.net): "Problem je to što oni koji se zaista bave pozitivnim pravom znaju da je najveći broj pravnih problema prouzrokovao taj **nelegalni i nelegitimni sud**. A pošto je ovo mesto gde se izučava pravo, normalno je da ovde ima najviše ljudi koji se protive tom i takvom **rušenju** međunarodnog prava i tom i takvom jednom kvazisudu, kakav je zaista Haški tribunal."

Tom prilikom, profesor Antić je **propustio** da podseti da u našem važećem (tzv. pozitivnom) pravu **postoji Zakon** (koji je 11. aprila 2002. godine potpisao Vojislav Koštunica) i koji, u članu 1, između ostalog, propisuje da se njime uređuje "...izvršenje obaveza koje za Srbiju i Crnu Goru proizlaze **iz Rezolucije Saveta bezbednosti br. 827** (1993) i Statuta Međunarodnog krivičnog tribunala (...)." Dalje, u članu 2. ovog zakona izričito piše i da je "...Međunarodni krivični

tribunal obrazovan od strane Saveta bezbednosti Organizacije ujedinjenih nacija...", kao i da su "...odredbe Statuta Međunarodnog krivičnog tribunala **opšteprihvaćena pravila Međunarodnog prava**".

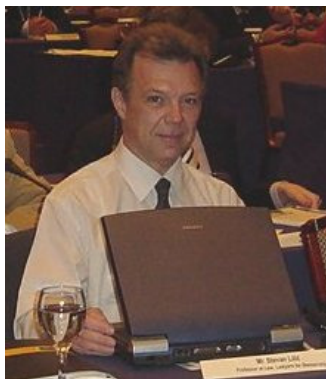
Imajući navedeno u vidu, teško se može reći da su ocene profesora Antića o tome da je Haški sud "nelegalan i nelegitiman" i da predstavlja "rušenje" međunarodnog prava "valjani pravni argumenti". Studentima prava i onima koji se bave pozitivnim pravom profesor Antić **ipak ostaje dužan** da, sa "pozitivno-pravnog aspekta", objasni kako to da naš domaći Zakon, koji ima punu pravnu snagu, u stvari nema pravnu snagu. Po sredi je još jedna antipravna konstrukcija antihaškog lobija.

Umesto zaključka, da podsetimo da su neki od najpoznatijih pripadnika antihaškog lobija sa Pravnog fakulteta u Beogradu zapravo **bili u Hagu** i "na pravno valjan način" **svedočili** pred "nelegalnim i nelegitimnim" Haškim sudom (prof. Smilja Avramov, prof. Ratko Marković) kao "svedoci odbrane" (tj. u korist optuženog S. Miloševića).

O AUTORU

Stevan Lilić, redovni profesor Pravnog fakulteta u Beogradu. Gostujući profesor: Pravni fakultet, Podgorica; Univerzitet u Pitsburgu; CEU (Budimpešta); Pravni fakultet Bolonja. Bavi se upravnim i ustavnim pravom, javnom upravom, pravnom informatikom i pravom zaštite životne sredine. Objavio veliki broj naučnih, stručnih i drugih radova i učestvovao na brojnim međunarodnim stručnim skupovima. Narodni poslanik (2001-2003).

E-mail: slilic@eunet.yu

Neke specifičnosti postupka pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju

Robert Sepi

Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (u daljem tekstu: Haški tribunal) osnovan je Rezolucijom 827 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, donetom u maju 1993. godine. Od trenutka svog osnivanja, Haški tribunal je predmet rasprava kako stručne, tako i šire javnosti. Iako njegovo osnivanje i pravila postupka obiluju brojnim specifičnostima, pažnja javnosti usmerena je uglavnom na razmenu argumenata *pro* i *contra* Haškog tribunala, kako nekada tako i danas. U senci te rasprave ostala su razmatranja nekih osobenosti, koje su, iako procesne po svom karakteru, od suštinskog značaja za njegov rad. Budući da je članak neadekvatna forma za prikazivanje svih specifičnosti, ovo je pokušaj da se istaknu samo neke – one koje mogu biti interesantne kako sa aspekta struke, tako i sa aspekta domaće javnosti.

Prva karakteristika proističe iz činjenice da je Haški tribunal nastao zajedničkim delovanjem pravne nauke i prakse i međunarodne diplomatije, koja ne mari previše za pravničke finese. Tako je u članu 1. Statuta Haškog tribunala, koji uopšteno reguliše nadležnost, propisano da je njegov isključivi zadatak da krivično goni osobe odgovorne za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1. januara 1991. godine. Navedena formulacija je višestruko karakteristična, te je u daljim odredbama Statuta izvršeno njeno preciziranje. U tu svrhu, u članu 11. Statuta, koji reguliše organizaciju Haškog tribunala, propisano je da njegove sastavne delove, između ostalih, čine sudska veća i tužilac, dok član 16. predviđa da je tužilac, kao nezavisno a posebno telo Haškog tribunala, odgovoran za sprovođenje istražnih radnji i

krivično gonjenje, što je u skladu sa shvatanjima domaće pravne teorije i sudske prakse. Uprkos tome što, pri uopštenom formulisanju nadležnosti, propisuje da se krivično gone lica odgovorna za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava, za razliku od nacionalnog prava, koje propisuje da se u krivičnom postupku utvrđuje krivična odgovornost optuženih, Statut u članu 21. sadrži pretpostavku nevinosti optuženog – pretpostavku koja svoju primenu nalazi u nacionalnom pravu. Inače, od trenutka svog donošenja Statut je do sada pet puta menjan i dopunjavan putem rezolucija.

Sledeća specifičnost sastoji se u tome što se postupak pred Haškim tribunalom može oceniti kao mešoviti na više načina. Prvo, on se oslanja kako na tradiciju kontinentalnog tako i na tekovine anglosaksonskog pravnog sistema. Pored toga, ovaj postupak predstavlja kombinaciju akuzatorskog i inkvizitorskog krivičnog postupka.

Treću karakteristiku predstavlja dokazni postupak. Za razliku od nacionalnih zakonodavstava koja pitanje utvrđivanja pravilnog i potpunog činjeničnog stanja rešavaju zakonima o krivičnom postupku, pitanje dokaznog postupka pred Haškim tribunalom je rešeno na taj način što član 15. Statuta predviđa da će same sudije usvojiti Pravilnik o postupku, dokazima i evidenciji. Praksa je pokazala da navedena formulacija predstavlja mogućnost da se na relativno fleksibilan i brz način menjaju i dopunjuju pravila dokaznog postupka. U prilog tome govori i činjenica što je navedeni Pravilnik do sada amandmanima menjan i dopunjavan 35 puta.

Postupak pred Haškim tribunalom ne poznaje istragu u onom smislu kako je

propisuje i shvata nacionalno pravo, s obzirom na to da u njenom sprovođenju ne postoji ustanova istražnog sudije. Za razliku od nacionalnog zakonodavstva, Pravilnik propisuje da je sprovođenje istrage nadležnost tužioca, kome su dužni da pomognu svi, kako državni organi tako i međunarodne organizacije i njihovi organi. Sledstveno tome, po završetku istrage tužilac sastavlja optužnicu koja, da bi postala zvaničan dokument kojim otpočinje sudski postupak, mora biti potvrđena od strane suda.

Statut i Pravilnik poznaju dve vrste sudija – stalne sudije i sudije *ad litem*. Iako se i jedni i drugi nazivaju sudije, razlike među njima postoje. Prvu nalazimo već kod mogućnosti njihovog reizbora jer, za razliku od stalnih, sudije *ad litem* ne mogu biti ponovo birani po isteku mandata. Načelno, sudije *ad litem* mogu učestvovati u vođenju jednog ili više postupaka, ali u periodu od

najviše tri godine. Za to vreme oni imaju neka od prava i ovlašćenja koja pripadaju stalnim sudijama i neke obaveze koje terete stalne sudije. Svako sudsko veće predstavlja kombinaciju stalnih sudija i sudija *ad litem*.

Karakteristiku ovog postupka predstavlja i izricanje kazni osuđenim licima. Naime, Statut u članu 24. propisuje da je, što se tiče vrsta kazni, Haški tribunal ograničen samo na jednu – kaznu zatvora. Pritom, minimum te kazne nije propisan, dok kao njen maksimum Haški tribunal može izreći doživotnu kaznu zatvora. Isti član propisuje da će Haški tribunal pri odmeravanju kazne uzeti u obzir sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, a naročito praksu izricanja kazne zatvora u sudovima na teritoriji bivše Jugoslavije. Pod sudskom praksom izricanja kazne zatvora Statut podrazumeva kazne koje su u svojim presudama izricali sudovi svih republika članica SFRJ za sve vrste krivičnih dela.

O AUTORU

Robert Sepi, istraživač-saradnik, Institutu za uporedno pravo Beograd. Poslediplomac na Katedri za krivično pravo na Pravnom fakultetu u Beogradu. Objavio više naučnih i stručnih radova iz oblasti prava.

E-mail: rsepi@icl.org.yu

Međunarodnom tribunalu za bivšu Jugoslaviju - Internet resursi

Dr Dragan Prlja

Internet kao produkt novih informacionih tehnologija suštinski menja način rada i komuniciranja u svim oblastima života. Prisiljeni smo da se prilagođavamo novonastaloj situaciji, da nove informacione tehnologije koristimo za uspešnije i kvalitetnije pronalaženje informacija i, na taj način, obavljanje naših poslova.

Ni područje međunarodnih odnosa i međunarodnog prava nije izuzetak i ono je podložno promenama nastalim pod uticajem novih informacionih tehnologija. Sve veći broj informacija iz oblasti međunarodnih odnosa i međunarodnog prava je prisutan na globalnoj kompjuterskoj mreži. Sve je više ljudi koji se o pitanjima iz oblasti međunarodnih odnosa i međunarodnog prava informišu preko Interneta. Sve je više eksperata koji informacije iz oblasti međunarodnih odnosa i međunarodnog prava crpe sa Interneta i koji servise Interneta koriste za svoj svakodnevni rad.

Mogućnost objavljivanja informacija kojima, za nekoliko sekundi, mogu pristupiti hiljade i stotine hiljada korisnika a da je to gotovo besplatno, vrlo je privlačna, pa Internet postaje nezaobilazni resurs informacija iz svih oblasti. Posebno je to značajno u oblasti međunarodnih odnosa i međunarodnog prava, gde se često zahteva da informacija brzo stigne u veliki broj vladinih i nevladinih institucija širom sveta.

Iz oblasti međunarodnih odnosa i međunarodnog prava, možemo izdvojiti pitanje Međunarodnog krivičnog tribunala za

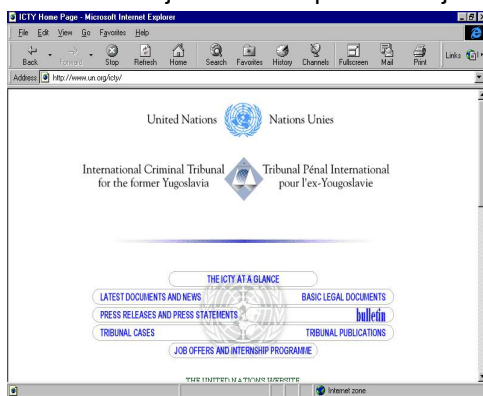
bivšu Jugoslaviju (Haški tribunal). Informacije o Haškom tribunalu postoje u tradicionalnim oblicima na papiru, ali je sve veći broj tih informacija dostupan i preko globalne računarske mreže Interneta.

Informacije o Haškom tribunalu na Internetu mogu se pronaći u okviru opštih Internet pretraživača (Google, Altavista, Excite, Infoseek, Webcrawler, Yahoo, itd.) i u okviru pojedinačnih Internet prezentacija isključivo posvećenih Haškom tribunalu.

Pojedinačne Internet prezentacije (Web Site-ovi) mogu sadržati tekst, sliku, zvuk, video snimak, animaciju itd. Ove Internet prezentacije mogu se sistematizovati prema različitim kriterijumima. Jedan od tih kriterijuma može biti vrsta institucije koja kreira i održava Internet prezentaciju: međunarodne vladine i nevladine organizacije, naučne, obrazovne i medijske institucije, pojedinci itd. Moguće je Internet prezentacije podeliti i prema predmetu koji obuhvataju: dokumenti o Haškom tribunalu, suđenja pred Sudom, linkovi ka Internet prezentacijama o Haškom tribunalu,

kampanje za hvatanje osumnjičenih za ratne zločine itd. Internet prezentacije o Haškom tribunalu moguće je podeliti i prema tipu servisa koji u okviru prezentacije ima dominantnu ulogu: Web strane, News grupe, Mail liste, IRC itd.

Pojedinačne Internet prezentacije koje sadrže informacije o Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju ipak ćemo podeliti na pet kategorija: Internet prezentacije međunarodnih organizacija; Internet

prezentacije naučnih i obrazovnih institucija; Internet prezentacije medijskih institucija; Internet prezentacije pojedinaca i Internet prezentacije koje nude razmenu informacija putem News grupa ili Mailing lista.

Internet prezentacije međunarodnih organizacija su vrlo brojne i obuhvataju kako vladine, tako i mnoge nevladine Internet prezentacije. Naravno, među njima je najvažnija zvanična Internet prezentacija Ujedinjenih nacija, odnosno njen deo posvećen Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju ([URL: http://www.un.org/icty/](http://www.un.org/icty/)).

Internet prezentacije naučnih i obrazovnih institucija su, verovatno, najbrojnije, a među njima se izdvaja prezentacija Biblioteke ljudskih prava na Univerzitetu Minesota. ([URL: http://www.umn.edu/humanrts/icty/icty.html](http://www.umn.edu/humanrts/icty/icty.html)).

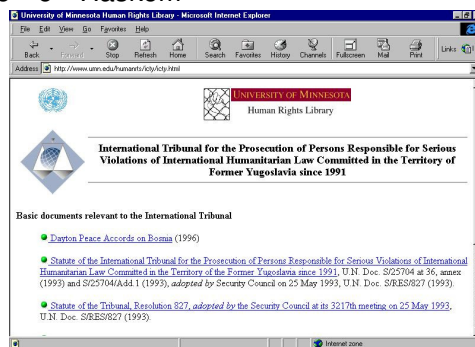
Internet prezentacije medijskih kuća posvećene Haškom tribunalu nisu toliko brojne koliko bi se to očekivalo, verovatno iz razloga što one informacije o Haškom tribunalu prvenstveno objavljuju kroz dnevne ili nedeljne vesti. Na primer Courtroom Television Network, u okviru svoje Internet prezentacije, posvećuje jedan veći deo ratnim zločinima na teritoriji bivše Jugoslavije ([URL:](http://www.courtroomtv.com/casefiles/warcrimes/)

<http://www.courtroomtv.com/casefiles/warcrimes/>).

Pojedinci imaju veliki broj Internet prezentacija posvećenih Haškom tribunalu, ali su one najčešće "navijačkog karaktera". Jedna od interesantnijih Internet prezentacija pojedinaca je prezentacija novinara iz Zagreba Maria Profaca ([URL: http://mprofaca.cro.net/tribunal.html/](http://mprofaca.cro.net/tribunal.html/)).

Nema velikog broja News grupa i Mail lista koje se bave pitanjem Haškog tribunala, ali ih je važno predstaviti jer one pružaju nov kvalitet informacija značajan korisnicima Interneta. Jedna od takvih prezentacija je Tribunal Watch List mailing lista namjenjena isključivo onima koje zanima rasprava o pojedinim pitanjima vezanim za Haški tribunal ([URL: http://listserv.acsu.buffalo.edu/archives/twatch-l.html/](http://listserv.acsu.buffalo.edu/archives/twatch-l.html/)).

Resursi informacija o Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju na Internetu su mnogobrojni. Njihov kvalitet nije ujednačen, ali je već sada očigledno da će ova vrsta informacija imati u budućnosti dominantnu ulogu u informisanju pojedinaca i institucija zainteresovanih za rad Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju.

O AUTORU

Dragan Prlja, naučni saradnik Instituta za uporedno pravo Bograd. Magistrirao i doktorirao na Katedri za međunarodno pravo i međunarodne odnose Pravnog fakulteta u Beogradu. Rukovodio brojnim istraživačkim projektima. Objavio više knjiga i stručnih članaka iz oblasti prava.

E-mail: dprlja@yahoo.com
Web Site: www.prlja.info

